

**Regulatorno telo za elektronske komunikacije
i poštanske usluge („RATEL“)
Palmotićevo 2
11000 Beograd**

U Beogradu, 14. avgust 2024. godine

Predmet: Komentari na Nacrt Pravilnika o obezbeđivanju dostupnosti određenih elektronskih komunikacionih usluga i odgovarajuće terminalne opreme krajnjim korisnicima sa invaliditetom

Poštovani,

Obraćamo Vam se ovim putem povodom poziva RATEL-a od 15. jula 2024. godine za dostavljanje komentara u okviru javnih konsultacija o Nacrtu Pravilnika o obezbeđivanju dostupnosti određenih elektronskih komunikacionih usluga i odgovarajuće terminalne opreme krajnjim korisnicima sa invaliditetom (u daljem tekstu: „**Nacrt pravilnika**“).

A1 Srbija d.o.o. Beograd (u daljem tekstu: „**A1 Srbija**“) koristi još jednom priliku da pozdravi napore RATEL-a usmerene ka unapređenju i usaglašavanju postojećeg regulatornog okvira, kao i na kontinuiranom radu na donošenju svih podzakonskih akata neophodnih za postupanje privrednih subjekata u skladu sa novim Zakonom o elektronskim komunikacijama („Sl. glasnik RS“, broj 35/2023) (u daljem tekstu kao: „**Zakon o elektronskim komunikacijama**“ i/ili „**Zakon**“).

Postupajući u skladu sa pozivom RATEL-a, A1 Srbija u nastavku dopisa dostavlja sugestije i komentare na objavljenu verziju Nacrta pravilnika koji su usmereni u pravcu dodatnog unapređenja regulatornog okvira u pogledu obezbeđivanju dostupnosti određenih elektronskih komunikacionih usluga i odgovarajuće terminalne opreme krajnjim korisnicima sa invaliditetom, na način da se krajnjim korisnicima sa invaliditetom obezbedi nesmetano korišćenje elektronskih komunikacionih usluga.

1) Član 3. stav 1. Nacrta pravilnika

Članom 3. stav 1. Nacrta pravilnika propisano je da Regulatorno telo za elektronske komunikacije i poštanske usluge (u daljem tekstu: Regulator), u cilju rešavanja potreba posebnih društvenih grupa, a posebno krajnjih korisnika sa invaliditetom, kao i obezbeđivanja izbora i jednakog pristupa za krajnje korisnike sa invaliditetom, formira savetodavni mehanizam koji okuplja predstavnike udruženja osoba sa invaliditetom, pružalaca usluga i Regulatora, u okviru kog se utvrđuje u kojoj meri je obezbeđena dostupnost određenih elektronskih komunikacionih usluga, uključujući i usluge univerzalnog servisa i odgovarajuće terminalne opreme krajnjim korisnicima sa invaliditetom, i daju preporuke o poboljšanjima u toj oblasti.

A1 Srbija je mišljenja da je pre stupanja na snagu Pravilnika, neophodno da RATEL pribavi prethodno mišljenje na Nacrt pravilnika od strane predstavnika udruženja osoba sa invaliditetom, ali i nadležnog Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, koje između ostalog obavlja poslove državne uprave koji se odnose na invalidske organizacije i udruženja.

Naime, smatramo da je uključivanje relevantnih organizacija i Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja u izradu Nacrta pravilnika neophodno kako bi se osiguralo da se Nacrtom pravilnika na pravovaljan način obezbede potrebe krajnjih korisnika sa invaliditetom i u celosti zaštite interesi ove kategorije krajnjih korisnika.

2) Član 4. stav 1. Nacrta pravilnika

Članom 4. stav 1. tačka 5) Nacrta pravilnika propisano je da je pružalac usluga naročito u obavezi da omogući krajnjim korisnicima sa invaliditetom da su ugovori i računi odštampani na način koji omogućava čitanje osobama sa oštećenim vidom.

A1 Srbija je mišljenja da je predmetnu odredbu neophodno uskladiti sa odredbama člana 138. Zakona o elektronskim komunikacijama, ali i uporednom praksom u Evropskoj uniji u pogledu obezbeđivanja čitanja ugovora i računa osobama sa oštećenim vidom.

Naime, članom 138. stav 1. Zakona o elektronskim komunikacijama propisano je da je pružalac javno dostupne elektronske komunikacione usluge dužan da krajnjem korisniku izda račun za usluge elektronskih komunikacija u elektronskom obliku, o čemu ga blagovremeno i na pogodan način obavestava.

U skladu sa navedenim, pretpostavljeni način dostavljanja računa, prema Zakonu, je u elektronskom obliku, a račun se izdaje, bez naknade, u papirnom obliku, na zahtev krajnjeg korisnika ili ukoliko ne postoje tehničke mogućnosti za prijem računa u elektronskom obliku.

S druge strane, analizom uporedne prakse u Evropskoj uniji utvrđeno je da se u pojedinim državama Evropske Unije mogućnost čitanja ugovora i računa osobama sa oštećenim vidom obezbeđuje korišćenjem aplikacija koje omogućavaju pretvaranje teksta u zvuk.

Primeru radi, iako je Hrvatskim Pravilnikom o načinu i uvjetima obavljanja djelatnosti elektronskih komunikacijskih mreža i usluga, i to članom 33. stav 2. tačka 5) propisano da neophodne usluge koje operatori javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga bez posebne naknade moraju učiniti dostupnim osobama s invaliditetom obuhvaćaju najmanje ugovore i račune tiskane na način koji omogućava čitanje osobama s oštećenjima vida, u Republici Hrvatskoj se ovaj regulatorni zahtev ispunjava na način da se krajnji korisnici sa oštećenim vidom upućuju na korišćenje specijalizovanih aplikacija koje pretvaraju tekst u zvuk.

U prilog navedenom govori i činjenica da je krajem 2022. godine Kancelarija za e-Upravu u saradnji sa Kabinetom predsednika Vlade razvila aplikaciju za osobe sa oštećenim sluhom "SOS za gluve" i da bi se intergracijom pružaoca usluga sa predmetnom aplikacijom obezbedilo ispunjenje nekih od zahteva koji se Nacrtom pravilnika nalažu, a to je:

- 1) pristup hitnim službama za osobe sa oštećenim sluhom;
- 2) obezbeđivanje mogućnosti celokupnog razgovora ako je uz govornu komunikaciju omogućena i komunikacija putem videa;
- 3) čitanje ugovora i računa za osobe sa oštećenim vidom.

Dodatno, članom 4. stav 1. tačka 6) Nacrta pravilnika propisuje da je pružalac usluga naročito u obavezi da omogući krajnjim korisnicima sa invaliditetom da pisane informacije o proizvodima u poslovnica na način da na svim prodajnim mestima informacije o cenama i karakteristikama uređaja budu izložene uspravno kako bi bile vidljive osobama u kolicima.

A1 Srbija je mišljenja da predmetna odredba nije u najboljem interesu krajnjih korisnika, odnosno osoba u kolicima, imajući u vidu činjenicu da pružaoci usluga imaju veliki broj proizvoda i tarifa koje su u ponudi, te isticanje svih cena i karakteristika na gore opisan način, nikako neće obezbedi vidljivost istih za sve proizvode i tarife u ponudi.

S tim u vezi, mišljenja smo da bi se interesi krajnjih korisnika, osoba u kolicima, mogli zaštititi kroz drugačije mehanizme, kao što je omogućavanje korisnicima da najave dolazak u prodajno mesto pružaoca usluge.

Naime, A1 Srbija je u prethodnom periodu, u cilju zaštite krajnjih korisnika osoba sa invaliditetom, uvela Inclusio sistem, koji između ostalog podrazumeva i obezbeđivanje korisničke aplikacije koja je

namenjena osobama sa invaliditetom i koja omogućava korisnicima da zatraže specifičnu pomoć koja im je potrebna kada pristupaju određenom A1 Srbija objektu.

Imajući u vidu navedeno, predlažemo da se izvrše izmene tačaka 5) i 6) u članu 4. stav 1) Nacrta pravilnika, tako da iste glase:

„Pružalac usluga je naročito u obavezi da omogući krajnjim korisnicima sa invaliditetom sledeće:

...“

5) ugovori i računi odštampani na način koji omogućava čitanje osobama sa oštećenim vidom, odnosno da se čitanje ugovora i računa osobama sa oštećenim vidom obezbedi kroz aplikaciju za konverzije teksta u govor i obrnuto;

6) informacija o proizvodima u poslovnica na način da na svim prodajnim mestima informacije o cenama i karakteristikama uređaja budu dostupne osobama u kolicima.

...“

3) Član 6. Nacrta pravilnika

Imajući u vidu sve napred navedeno, a posebno činjenicu da se Nacrtom pravilnika uvode novine koje će neminovno prouzrokovati radove na razvoju sistema pružalaca usluga, kao i radove na prilagođavanju celokupnog poslovanja pružaoca usluga, uključujući i radove na adaptaciji prodajnih mesta pružaoca usluga, predlažemo da se odredi duži rok za primenu novog Pravilnika, odnosno da se izvrši izmena člana 6. Nacrta pravilnika, tako da isti glasi:

„Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“, a primenjuje se od 1. jula 2025. godine.“

Nadamo se da će te uvažiti naše komentare, a za sve dodatne informacije vam stojimo na raspolaganju.

S poštovanjem,

Marko Jović
Direktor regulatornih i veleprodajnih poslova

